

TransWaste

www.transwaste.eu

Na prvý pohľad:

» **Partnerstvo**

partnerov projektu z Rakúska, Nemecka, Maďarska, Poľska a Slovenska

» **Téma**

Návrhy a výkon možných riešení environmentálnych, sociálnych a finančných problémov vyplývajúcich z neformálneho zberu a cezhraničného tranzitu odpadov, preskúmanie skutočného tieňového toku odpadov a uplatnenie win-win stratégie prijateľnej pre všetky zúčastnené strany

» **Trvanie**

Január 2009 - Jún 2012

Kontakt:

Lead partner:

University of Natural Resources and Applied Life Sciences, Vienna
Institute of Waste Management

Muthgasse 107, A - 1190 Wien
Phone: +43 (0)1 3189900 - 0

Dlin. Gudrun Obersteiner (Project coordinator)
Phone: +43 (0)1 3189900-319
E-Mail: gudrun.obersteiner@boku.ac.at
www.wau.boku.ac.at/abf.html

Projektoví partneri:

ARGE Waste Prevention, Resources Protection and Sustainable Development Ltd.

A - 8020 Graz, Dreihackengasse 1
office@arge.at
www.arge.at

Bay Zoltán Foundation for Applied Research

Institute of Logistics and Production Engineering
H - 3519 Miskolctapolca, Iglói út 2
istvan.zsolt@bzlogi.hu
www.bayzoltan.org

RepaNet o.z.

SK - 84104 Bratislava, Staré Grunty 14
envira@envira.sk
www.repanet.sk

SAT

Austrian Society for System Engineering and Automation

A - 1140 Wien, Gurkgasse 43/2
info@sat-research.at
www.sat-research.at

Technische Universität Dresden

D - 01796 Pirna, Pratzschwitzerstr. 45
ulrike.lange@tu-dresden.de
www.tu-dresden.de

Wameco S.C. Ryszard Szpadt, Wojciech Górnikowski

PL - 55-002 Kamieniec Wr., ul. Malinowa 7
wameco@wameco.pl
www.wameco.pl

Legalizácia a začlenenie neformálneho sektora zaoberajúceho sa cezhraničným zberom a prevozom odpadu v regióne strednej Európy

TransWaste

Implementácia prostredníctvom CENTRAL EUROPE programu financovaný z ERDF

RepaNet o.z.

Tento projekt je realizovaný v rámci programu CENTRAL EUROPE a spolufinancovaný z prostriedkov Evropského fondu pre regionálny rozvoj

Bežný zber odpadu v strednej Európe!

Výzvy

Zber odpadu, recyklovateľných materiálov z odpadových tokov, jeho spracovanie alebo predaj druhotných surovín či tovaru nie je nové remeslo. Tým novým, čo sa v jeho prípade vyžaduje, je súlad s ochranou životného prostredia, teda spoločenská právna, inštitucionálna a finančná nadstavba riadenia odpadového hospodárstva, ktoré dnes usmerňuje nielen národná legislatíva ale aj nariadenia Európskej únie. V strednej Európe dosiaľ pretrvávajú neformálne aktivity, vymykajúce sa z tohto rámca. Tlak na modernizáciu odpadového hospodárstva v komunálnej sfére sprevádzaný uplatnením moderných technológií zberu, spracovania a zhodnotenia odpadov napríklad v Maďarsku, Poľsku alebo na Slovensku, na duhej strane ľuďom, ktorí sa tradične živili neformálnym zberom odpadov, zužuje možnosti, pričom sociálne dôsledky, ktoré tento proces vyvoláva sa nedoceňujú.

Neformálni zberači odpadu sú vo väčšine prípadov chudobní ľudia, prevažne z rómskych komunít, pre ktoré je kovový a elektronický šrot či iný objemový odpad síce nelegálnym ale jediným zdrojom príjmu. V súčasnosti túto činnosť vykonávajú prevažne bez pracovného povolenia a nevyhnutných úradných súhlasov neraz aj na území susedných štátov, pričom sa pochopiteľne orientujú na oblasti s vyšším výskytom zhodnotiteľného odpadu najmä v Nemecku a Rakúsku, kde ho získavajú zo systémov obecného separovaného zberu alebo častejšie priamo z domácností, ktoré sa takto radi bezplatne zbavia nepotrebných vecí.

»**Ekologické:** Problémom neformálneho zberu odpadov je skutočnosť, že sa z nich využijú len časti ako-tak zhodnotiteľné na trhu druhotných produktov a surovín, pričom po ich odobratí sa väčšia časť, vrátane nebezpečného obsahu, opäť mení len na odpad, ktorého zneškodnenie je problémové. Takto sa napríklad v niektorých

Odpad z elektrických a elektronických zariadení, kovový odpad a objemový odpad sa často zhromažďuje mimo oprávnených skládok, zbiera sa bez zákonného oprávnenia v krajinách s rozvinutým odpadovým hospodárstvom a transportuje do krajín východnej Európy s menej rozvinutým odpadovým hospodárstvom. Zber odpadu a transport mimo krajiny môže spôsobiť vážne problémy v sociálnej a ekonomickej oblasti a v životnom prostredí. TransWaste je pilotný projekt riešenia environmentálnych a sociálnych problémov spojených s nenelegálnym zberom a tranzitom odpadov. Riešenia budú generované s ohľadom na názory všetkých zainteresovaných strán, od samotných zberačov po organizácie oprávnené nakladať s odpadmi.

pohraničných regiónoch koncentruje množstvo nevidovaného odpadu, vznikajú „divoké“ skládky s nejasným obsahom škodlivého materiálu a potenciálom vážnych dôsledkov pre životné prostredie.

»**Sociálne:** Neformálni zberači odpadu sú znevýhodnení v procese európskej harmonizácie. Neformálny sektor odpadového hospodárstva tvoria väčšinou jednotlivci alebo celé rodiny z rómskych komunít, ktoré sú diskriminované na riadnom trhu práce. Všeobecné zhoršenie ich sociálneho postavenia v prostredí hospodárskej súťaže, klesajúca úroveň vzdelanosti a pracovných zručností a návykov túto tendenciu ďalej prehľbuje. Neformálny zber odpadov je pre týchto ľudí napriek zdravotným a iným rizikám vyplývajúcim z neodborného nakladania jedným z existenčných východísk. Na druhej strane ani inštitucionalizovaná moderná organizácia odpadového hospodárstva v nových členských krajinách EÚ neráta s integráciou týchto skupín, čím ich sociálne postavenie ďalej zhoršuje.

»**Ekonomické:** Výnosy z recyklovaných frakcií tvoria finančný základ nielen pre moderné systémy nakladania s odpadmi. Neformálne aktivity v súťaži o tieto výnosy zvýhodňuje nezaťaženosť odvodovými a daňovými povinnosťami, absencia nákladov na zneškodnenie „odpadu z odpadu“ a pod. Formálny sektor opierajúci sa o verejné a súkromné zdroje tak stráca nielen časť prostriedkov potrebných na udržanie a rozvoj súčasnej štruktúry oddelené ho zberu odpadu ale znehodnocuje sa aj jeho pôvodné spoločenské poslanie – zamedziť pri nakladaní s odpadmi environmentálne nepriaznivým dôsledkom.

Prečo?

Proces modernizácie nakladania s odpadmi v krajinách CENTRAL EUROPE je dôležitým hramonizačným prvkom, zároveň ho však možno vnímať aj ako oblasť s potenciálom pre riešenie sociálneho problému. Odpad je potrebné zneškodňovať a zhodnocovať podľa noriem európskej environmentálnej legislatívy, neformálny zber odpadu však predstavuje šedú zónu v tomto procese. Projekt TransWaste sa zameriava na riešenia s najlepšimi spoločensko-ekonomickými, ekologickými a sociálnymi efektmi.

Medzi formálnymi a neformálnymi štruktúrami zberu odpadov panuje nevraživosť, vyplývajúca z nerovných podmienok, iného právneho a nákladového zaťaženia. Ambíciou projektu TransWaste je postaviť strany z oboch koncov tejto rovnice zoči-voči, odhaliť styčné body a napomôcť obojstranne výhodným riešeniam.

Vzhľadom na to, že neformálny zber odpadu v regióne prebieha mimo inštitucionalizovaného sledovania toku odpadov, chýba relevantná faktografia, o ktorú by sa mohla oprieť reálna kvantifikácia problému. Cieľom projektu TransWaste je preto sústrediť na báze vlastných prieskumných aktivít dostatočnú databázu údajov pre analýzu ekologických a ekonomických dôsledkov tejto oblasti tieňovej ekonomiky.

TransWaste sa zameriava predovšetkým na etnickú skupinu Rómov, ktorí pracujú ako neformálni zberači odpadu v mnohých regiónoch strednej Európy, pričom zároveň tvoria veľkú skupinu oficiálne nezamestnaných, odkázaných na štátnu sociálnu podporu. Možnosť integrácie ich pracovného potenciálu do formálneho sektora je v tomto zmysle predpokladom efektívnejšieho využitia spoločenských zdrojov. Preto sa projekt TransWaste zameriava na riešenia umožňujúce priame zapojenie ľudí z neformálneho sektora do system riadeného odpadového hospodárstva.

Riešenia budú generované s ohľadom na názory všetkých zainteresovaných strán – od zberačov po verejné i súkromné organizácie zaoberajúce sa zberom odpadu. Medzinárodný akčný plán týkajúci sa neformálnych aktivít s nakladaním odpadu, bude formulovať kroky k úspešnej formalizácii neformálneho sektora, definovať podnikateľské predpoklady takejto integrácie.

TransWaste